

Husdyrenes rolle i den økologisk bedrift

Artikel sendt til Magasinet Økologisk Jordbrug

Af Anders Borgen

Formålet med at drive økologisk landbrug er at producere fødevarer (og non-food produkter) af høj kvalitet i tilstrækkelig mængde i et afbalanceret dyrkningssystem. Motoren i systemet er planternes fotosyntese, og energikilden er solen. Det må endvidere være en målsætning, at produktionen optimeres på en måde, så landbruget begrænses mest muligt for at give plads til natur uden for landbrugssystemet.

Da vi ikke kan udnytte alt hvad planterne producerer som fødevarer, har husdyrerne en vigtig rolle at spille ved at omsætte det, som ellers ville gå til spilde i den forstand, at det ville ende som foder for orme og svampe i jorden, som vi ikke kan høste overskudsproduktet af.

Det er god praksis at have kløvergræs i sædskiftet af hensyn til gødningsforsyningen og ukrudsregulering. Drøvtyggere er eminente til at høste og omsætte denne afgrøde, og de kan også omsætte halmresterne fra kornproduktionen. Uden græssende dyr skal man bruge maskiner, og dermed fossil energi, til at pleje grøngødningsarealerne. Grisenes rodeadfærd kan udnyttes i jordbehandlingen af stubmarker og ved omlægning af kløvergræsmarkerne og høns kan finde føde i frugtplantager og holde parasittrykket nede ved samgræsning med andre dyr. Et afbalanceret husdyrhold kan dermed medvirke til at øge bedriftens samlede produktion i forhold til ren planteavl, og der kan også være fornuft i decideret at dyrke foderafgrøder til dyrene for at afstemme foderplanen, så produktionen af animalske produkter optimeres.

Et alsidigt husdyrhold er lige så centralt i det økologiske jordbrug som et alsidigt sædskifte. Det er vejen til at bedriftens forskellige produktionsgrene gensidigt optimerer hinanden. Samtidigt skal man dog være opmærksom på, at husdyr i sig selv ikke producerer noget. De nedbryder og omsætter, og det er kun godt, hvis der er tale om noget, der ellers ville "gå til spilde" f.eks. som grøngødning.

Der, hvor det økologisk set går galt er der, hvor husdyrproduktionen går over gevind. Der, hvor husdyrproduktionen går hen og bliver målsætningen for bedriften og ikke længere et middel for at optimere bedriftens samlede produktion. Der, hvor hele bedriftens produktion ender som foder for en enkelt husdyrart, eller hvor der endog må indkøbes foder. Det giver økologisk set ingen mening at have så stort et husdyrhold og bør efter min mening kun accepteres i en kortere omlægningsperiode. Man kan tjene penge på det; nuvel, man kan også tjene penge på at braklægge hele sig ejendom og leve af braklægningsstøtte, men der kommer ikke megen produktion ud af det.

Bedrifter med mere end omkring 1 DE/ha må importere foder, og bedriften har dermed biologisk set slet ikke nogen produktion, men kun forarbejdning af planteprodukter til animalske produkter. Det bliver til en husdyrfabrik og er ikke længere jordbrugsproduktion i ordets egentlige betydning. Forarbejdning henhører under industriel produktion og ikke under økologisk landbrug.

Husdyrproduktionen i Danmark er efter min vurdering gået over gevind. Både i det konventionelle og i det økologisk landbrug. Og som altid, når man driver vold på økologiens fundamentale principper, så får det følger for produktionens bæredygtighed.

Ved salg af animalske produkter bortføres der kun begrænsede mængder af næringsstoffer. Når en bedrift udelukkende sælger animalske produkter bortføres der mindre end de mængder, som jorden er i stand til at frigive, og mindre kvælstof end bælgeplanterne i sædskiftet er i stand til at fiksere. Jordens dyrkningspotentiale udnyttes derfor dårligt, at udvaskning er en uundgåelig følge.

Når husdyrerne æder både hovedparten af kornproduktionen og en væsentlig del af den massive import vi har af korn og foder, vil der ud fra en simpel massebetragtning ophobes næringsstoffer i Danmark. Det giver forurening i Danmark og en tilsvarende udpining af jorderne i de regioner, som vi importerer fra.

Når husdyrproduktionen adskilles fra planteproduktionen vil ingen af produktionerne fungere optimalt, især fordi planteproduktionen kommer til at mangle de næringsstoffer, som ikke udnyttes optimalt i husdyrproduktionen.

LØJ har siden økologilovens start krævet, at der i statens regler blev sat loft over husdyrproduktionens størrelse, men det er efter 12 års forhandlinger stadig ikke lykkedes. Der er for dårligt, og det skaber mistillid til det offentliges rolle i reguleringen af økologisk jordbrug. Der er grænser for, hvor meget strammere LØJs regler kan være i forhold til statens. I dag er der i LØJs regler en øvre grænse på 1,4 DE/ha, og det er vanskeligt at stramme denne regel så længe staten slet ikke har regler på området. Men økologisk set synes jeg den er svær at forsvare.